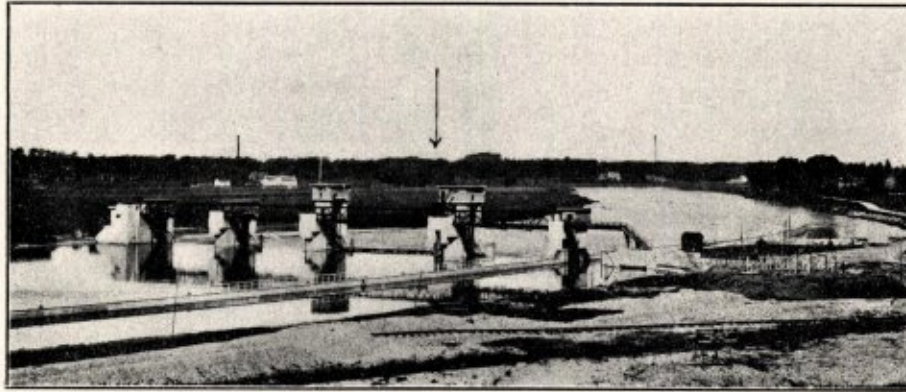

VERSLAG VAN DE MAANDELIJKSCHE
VERGADERING
OP WOENSDAG 1 APRIL 1931.

Aanwezig, de heeren: Jos. Cremers, J. Rijk, Fr. v. Rummelen, Fr. Sonnevile, P. Bouchoms, D. v. Schaik, J. Barendrecht, H. Schmitz S. J., J. Maessen, Aug. Kengen, K. Stevens, N. Boerma, H. Jongen, J. Vos, M. Mommers en G. Waage.

noorden van Maastricht. In den 2en pijler vanaf den rechteroever is een duidelijke sleuf waar te nemen, een z.g. zalmtrap. Waar de zalm de rivieren optrekt om in bergbeken haar eieren te leggen, zouden de stuwen een belemmering vormen voor deze dieren. Bij 't ontwerpen der stuwen is dus rekening gehouden met dit trekken der zalm. Een 1,50 m breede doorgang is uitgespaard in den betonnen pijler. Interessant nu is de manier,

STUW IN DE MAAS BIJ BORGHAREN VAN UIT HET ZUIDEN GENOMEN.

Pijltje geeft de zalmtrap.

De Voorzitter opent de vergadering en verleent 't woord aan den heer Waage.

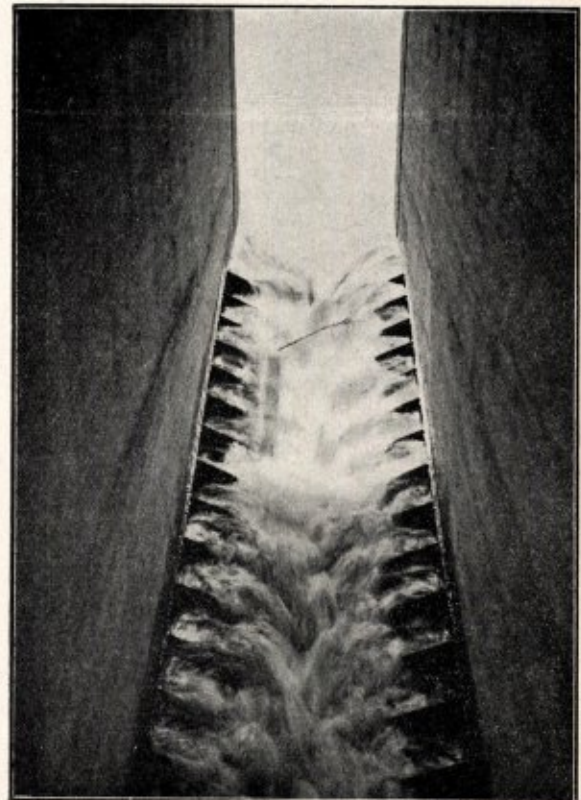
Spr. toont eenige fraaie foto's, hem ter beschikking gesteld door de Rijkswaterstaat. Eén foto toont de stuw bij Borgharen in de Maas, even ten

waardoor men een al te snelle strooming van 't water door deze zalmtrap heeft weten te voorkomen. Door een aantal dwarsschotten, loodrecht geplaatst op de zijwanden van den doorgang, wordt 't water sterk in zijn beweging geremd, de stroomsnelheid geringer, waardoor 't dus voor den zalm mogelijk is op te trekken (Fig. 1, 2 en 3), terwijl

ZALMTRAP. Helling 1 op 5.

De helling is te zien, als men let op de horizontaal loopende afdrukken van de naden der bekistingsplanken in de zijwanden.

ZALMTRAP.

in de bakken links en rechts gelegenheid is om te rusten en zoo trapsgewijze op te klimmen.

Vervolgens toont de heer **Waage** een reïncultuur van *Bacillus prodigiosus*. Deze bacterie vormt bloedrood gekleurde kolonies. Wordt deze bacterie gekweekt bij een temperatuur boven 37° C, dan worden kleurlooze kolonies gevormd. Bij lagere temperaturen gekweekt, treden weer roode kolonies op. De temperatuur is hier dus een factor, die veranderingen (paravariaties) teweëg brengt. Hetzelfde geschiedt, indien een kolonie onder luchtsluiting groeit. Waar de bacteriekolonie op den voedingsbodem groeit, is zij fraai rood, waar ze in den voedingsbodem groeit wit. In de petrischaal komen naast vele roode, enkele witte kolonies voor. Bij voortkweeking onder verschillende omstandigheden blijven deze kolonies wit. Nieuwe kolonies door overenting van dezen stamvorm verkregen, blijven steeds wit. Er zijn z.g. mutanten ontstaan.

De heer **Vos** vraagt, of deze bacterie gebruikt wordt om ondergrondse waterstromingen en verbindingen vast te stellen. Inderdaad wordt *B. prodigiosus* hiervoor gebruikt.

De heer **Mommers** toont een dooden hermelijn, in overgangskleed. Alleen de rugzijde vertoont een 1 cm breede bruine haarstreep, terwijl de rest, op 't uiteinde van den staart na, nog wit is.

De heer **Kengen** deelt mede, vernomen te hebben, dat vele trekvogels dit jaar zoo vroeg zijn teruggekeerd. De heer **Stevens** memoreert in dit verband enkele vogeldata. Roodborsttapuit 11 Jan. één mannetje en 7 Febr. 4 exemplaren waargenomen, Appelvink 24 Febr. en 11 Maart, Tjiftjaf 24 Maart. Een groote troep kramsvogels (± 150) werd door spr. 8 Febr. gezien.

De heer **Jongen** deelt mede, dat de bijenorchis sinds den strengen winter 1929—'30 niet meer gevonden is geworden op de plaatsen, waar deze plant vroeger stond. Vervolgens toont spr. 2 gedroogde planten, beiden uit Italië medegenomen, n.l. *Trigonella corniculata* en *Calendula arvensis*. In Z. Eur. komen tal van *Trigonella*-soorten voor, waarvan sommige kunnen worden ingevoerd. Dit geldt bijvoorbeeld voor de onderhavige soort, evenals van *T. caerulea*. Deze plant wordt in de groene Zwitsersche kaasjes gebruikt. Vroeger werd in de Kneipp-inrichting te Heerlen *Trigonella foenum graecum* gekweekt en gebruikt.

De geur is eigenaardig en komt, maar zwakker, ook voor bij honingklaver. De stof, die deze geur verspreidt, heet cumarine. De geur van *T. caerulea* werd nog waargenomen aan exemplaren, die reeds 115 jaar in een herbarium waren bewaard.

De heer **Sonneville** schenkt aan 't Museum een fraai praeparaat van rondwormen, gevonden in den wand van den krop eener duif.

De heer **Mommers** kreeg een te Meerssen gevangen koolmees. Dit dier ringde hij te Heer, dus op een afstand van 5 km. Een maand later werd 't vogeltje weer gevangen op dezelfde plaats te Meerssen.

De heer **Kengen** deelt hierna 't volgende mede. Een hond werd cadeau gedaan aan iemand, die 6 km verder woonde, over de Maas. Nadat de hond eenigen tijd aan de ketting had gelegen, werd zij

losgelaten. Den volgenden ochtend was 't dier bij zijn vorigen baas terug. Nadat deze hond 3 jongen had geworpen, werd zij weer met haar jongen terug gebracht naar den nieuwen baas. Den volgenden ochtend was 't dier met de 3 jongen weer in 't oude huis terug. Het had de jongen één voor één over de Maas gedragen. 't Dier had dus dien nacht 30 km afgelegd en was daarbij 5 × de Maas overgezwommen!

De Voorzitter doet nu de volgende mededeeling:

In 't Maandblad van 3 Mei 1929, blz. 60, publiceerden wij 't resultaat van 'n onderzoek van uileballen voor ons verricht door den heere F. H. van den Brink te Utrecht.

Dezelfde had andermaal de welwillendheid uileballen te onderzoeken.

We zonden hem hiervoor materiaal toe uit MARGRATEN 101 stuks; uit BEMELEN 2; uit DIETEREN 3; uit PEIJ-ECHT 5; uit KONINGSBOSCH-ECHT 13; uit MONTFORT L. 20 en uit MEIJEL 4 stuks.

De ballen werden gevonden in de kerktorens en op de kerkzolders van deze verschillende plaatsen, met uitzondering van Dieteren, alwaar beide ballen werden aangetroffen onder een weide-paal in 't open veld; ze zijn waarschijnlijk afkomstig van 'een buizerd.

De uitslag van dit onderzoek was, dat hij resten van de volgende diersoorten vond.

Waterrat, *Arvicola Scherman Scherman* (Shaw) uit Margraten 2 stuks; elders geen enkele.

Aardmuis, *Microtus agrestis boilloni* (de Selys). Margraten 11; (Bemelen 0; Dieteren 0); Peij 8; Koningsbosch 24; Montfort 9 en Meijel 1 stuks.

Veldmuis, *Microtus arvalis fulvus* (Geoffroy). Margraten 14, (Bemelen 0; Dieteren 0); Peij 8; Koningsbosch 2; Montfort 4; Meijel 2 stuks.

Ondergrondse veldmuis, *Pitymys subterraneus subterraneus* (de Selys). Margraten 48; (Bemelen 0; Dieteren 0; Peij 0); Koningsbosch 3; Montfort 5 en Meijel 2 stuks.

Rosse veldmuis, *Evotomys glareolus glareolus* (Schreber). Margraten 3; (Bemelen 0; Dieteren 0; Peij 0); Koningsbosch 2; (Montfort 0; Meijel 0) stuks.

Dwergmuis, *Micromys minutus soricinus* (Hermann). Van deze in Zuid-Limburg nochtans veel voorkomende muis werden te Margraten (waarschijnlijk) 3; te Peij 5; te Montfort (waarschijnlijk) 1 gevonden; elders geene.

Boschmuis, *Apodemus*. Te Margraten 16; Bemelen 2; (Dieteren 0); Peij 1; Koningsbosch 3; Montfort 6 en Meijel 2 stuks.

Huismuis, *Mus musculus musculus* (L.). Margraten 67; Montfort 4; elders geene.

Zwarte rat, *Rattus rattus* (L.). Margraten 13; bijna allemaal jonge exemplaren; elders geene.

Mol, *Talpa europaea europaea* (L.). Margraten 5; Dieteren 3; Koningsbosch 1 en Meijel 2; elders geene. (In een der drie ballen van Dieteren zaten tevens de resten van een woelmuizensoort).

Dwergspitsmuis, *Sorex minutus minutus* (L.).

Margraten (waarschijnlijk) 2 en Montfort dito; elders geene.

Boschspitsmuis, *Sorex araneus araneus* (L.). Margraten 72; Peij 11; Montfort 50; Meijel 3; elders geene.

Veldspitsmuis, *Crocidura leucodon* (Hermann). Uit Margraten alléén één enkel stuk!

Huisspitsmuis, *Crocidura russula russula* (Hermann). Margraten 25; Bemelen 2; Peij 1; Montfort 1 en Meijel 1.

Aan **Vogels** bevatten deze ballen 12 musschen (?) en 1 vink (?) uit Margraten en één musch (?) uit Montfort. In één der ballen van Meijel bevonden zich waarschijnlijk de resten van een insectenetenden vogel.

Amphibiën zaten in de 101 ballen van Margraten 8 stuks; elders geene.

De heer **Kengen** deelt mede, dat dezen winter een weliswaar kleine bijenzwerm overwinterd heeft en hierbij slechts 1 kg honing heeft gebruikt.

De heer **Waage** doet een mededeeling over 't kunstmatig verwekken van 't bruiloftskleed bij 't bittervoortje. 't Mannetje bittervoorn heeft een prachtig bruiloftskleed in den paartijd: een donkerblauwe rug, roodgestipte aars- en borstvinnen, een rossige rugvin en roodbeloopen oogen. *W u n d e r* heeft kunstmatig 't bruiloftskleed te voorschijn geroepen. Hiertoe maakte hij gebruik van hormonen en van johimbine, een alcaloïd uit den bast van *Pausignystalia Johimbe*. De beste resultaten gaf extractum testiculi Henning, een mannelijk geslachtshormoon. Adrenaline, een hormoon uit de pancreas, werkte ook goed, evenals johimbine, dat een langdurige nawerking toonde. Vrouwelijke geslachtshormonen bleven zonder uitwerking.

De heer **Barendrecht** vraagt, of iemand, ter vergadering aanwezig, hem ook kan mededeelen, of de putter 't optrekken van een vingerhoed, gevuld met water, moet leeren, of zelf „ontdekt”.

De **Voorzitter** zegt, als jongen, een in 't wild gevangen putter gehad te hebben, die 't kunstje onmiddellijk kende, zonder dat 't hem was voorgedaan.

De heer van **Rummelen** doet tenslotte een lange mededeeling over 't lössprobleem, naar aanleiding van de publicatie van Prof. van Baren en de bespreking van diens publicatie door Dr. Tesch. Waar spr. binnenkort een publicatie hierover in 't Maandblad zal plaatsen, volstaan wij thans met deze mededeeling.

De **Voorzitter** sluit daarna de vergadering.

NIEUWERE VONDSTEN OMTRENT DEN FOSSIELEN MENSCH

door Dr. J. Schulte.

Naar aanleiding van de lezing over bovengenoemd onderwerp, waarvan in 't Maandblad van Nov. j.l. verslag werd uitgebracht zonder dat cliché's konden worden afgedrukt, volgen hier nog in beeld eenige vondsten met een beknopte beschrijving. Zooals reeds opgemerkt werd, zijn de nieuwe vondsten van het laatste decennium voor

't meerendeel buiten Europa verkregen. Daarom zijn voor deze aanvulling van het verslag eenige fossielen uit Azië en Afrika uitgekozen.

Fig. 1. Schedel van *Galileia* van voren gezien.

Vooreerst de *schedel van Galileia*, een vondst uit het jaar 1925. Deze is het eerste spoor van den palaeolithischen mensch in Azië. Het is slechts een deel van den hersen- en aangezichtsschedel (Fig. 1), n.l. het voorhoofsbeen met resten van het neusbeen, een rest van de rechter jukboog met een deel van de bovenkaak en 't linker wiggebeen. De vondst vertoont groote overeenkomst met die van Neanderdal, veel meer dan de schedel van Broken-Hill; de bovenoogkasranden zijn krachtig ontwikkeld (Fig. 2). Het voorhoofd is laag

Fig. 2. Dezelfde schedel van ter zijde.